

II. Tehnilisemat artikli vormistamise ja avaldamise kohta

jutu kirjutas Toomas Tammaru oktoobris 2002, täiendas oktoobris 2003, 2010

See siin on parasjagu seosetu tekst ehk segane kogum asjapunkte....

Ülesanded:

- leia internetist ühe teadusajakirja (nt Oikos või ka mõni kitsamalt sinu valdkonna ajakiri) autorijuhend, uuri see läbi;
- uuri internetist ökoloogia valdkonna ajakirjade Impact factoreid: <http://apps.isiknowledge.com/>, sealt Additional Resources, Journal Citation Reports; vaata mis on kõrgeima IF-ga ajakirjad, tõenäoliselt saad ligi vaid ülikooli IP aadressidelt;

Ajakirja valik

- selge see, et teadlase edukust peegeldab eelkõige tema teadustööde loend ja just see saab määravaks mistahes raha taotlemisel ja töökohale kandideerimisel. Selge see, et mida rohkem publikatsioone on ja mida "paremad" nad on, seda uhkem. Arvu ja kvaliteedi vahel on mõistagi lõivsuhe (*trade-off*) ja nende parameetrite omavaheline suhtestamine pole üheselt selge. Igal juhul on aga selge, et kasvõi ökoloogia valdkonna kesketes ajakirjades avaldatud artikkel kaalub üles kena mitu nõrgemas rahvusvahelises ajakirjas avaldatut, publikatsioonidel kohaliku tähtsuse ja levikuga (= rahvusvahelistes andmebaasides mitte kajastatud) ajakirjades pole pea mingit kaalu.

- ajakirja valimisel tuleb arvestada:

- *ajakirja taset* ehk headust ehk reputatsiooni, seda peegeldab (siiski mitte probleemivabalt) *impact factor*. Impact factor väljendab ajakirja viidatavust. Mida rohkem kordi ajakirjas avaldatud artilit keskmiselt viidatakse, seda kõrgem impact ehk siis seda parem ajakiri. Paremas ajakirjas avaldatud artikkel saab laiema sisulise tähelepanu osaliseks ja toob autorile au ja kuulsust - kuid mida parem on ajakiri, seda väiksem on tõenäosus, et kaastöö saab vastu võetud ja suurem on tõenäosus, et ta saab tagasi lükatud. Tippajakirjad lükkavad tagasi kaugelt suurema os neile saadetud kaastöödest.

- *lugejaskonda* - kui su sõnum on spetsiifiline, siis võib ta spetsiifilises kuid kehvemas ajakirjas avaldatuna olla efektiivsemgi kui heas ja üldises: just selle ala inimesed leiavad ta sealt ehk tõenäoseminiigi;

- *aega*, mis ajakirjal kulub käsikirja vastuvõtmiseks või tagasilükkamiseks. Kui kuuled toimetaja otsusest kahe kuu jooksul, oled kiiresti kuulnud; üle kolme kuu ootamine on pikk ootamine. Üldiselt on nii, et paremad ajakirjad on ka kiiremad, kuid siin on ka erandeid. Ajakirja kiiruse tähtsus sinu sesukohast sõltub muidugi ka sellest, palju sul endal parasjagu aega on - kas on kiire saada artikkel vastu võetud enne doktoritöö trükki minekut,

granditaotluse esitamist vms. Muidugi on kiirus oluline ka juhul, kui on tegu tähtsa avastusega ja hirm, et keegi teeb samatüüpi tööd ja võib asja enne sind avaldada;

- *kaastöö pikkust* - mitmetel ajakirjadel on ranged piirangud käsikirja maksimaalpikkuse suhtes;

- artikli avaldamise eest küsitavat *tasu*. Nimelt eeldavad paljud (eelkõige Ameerika) ajakirjad, et autor (st üldjuhul mitte persomaalselt vaid tema7asutuse käsutada olevatst teadusrahadest) kannab osa artikli avaldamise kuludest (suurusjärgus 10 000-15 000 EEK); enamikus Euroopa ajakirjadest on avaldamine seevastu tasuta.

- mida tehakse - no tavaliselt alustatakse nii “kõrgelt”, kus lootus on veel reaalne kuid mitte eriti suur ja ebaõnne korral seatakse lattu sammu võrra madalamale. See lootuse reaalsuse adekvaatse hindamise võime tuleb üsna ruttu (umbes doktorantuuri lõpuks enamasti?), kuid ega kindel saa kunagi olla - loterii moment jääb avaldamisse alati.

(Kaas)autorluse küsimus

- kaasautorlus on oluline akadeemilise maailma valuuta. Normaalne on, et kui palud oma kolleegilt (olgu ta naabertoas või Austraalias) teenet või teenust, mis eeldab vähemalt nädala jagu (kõrgkvalifitseeritud teenuse puhul ka vähem) tööd, siis sa maksad talle kaasautorlusega. St teene osutanu saab sinu artikli teiseks või teab mitmendaks autoriks. Kaasautorluse saamise võimalus on koostööpartnerile enamasti motiveerivam kui reaalne raha ja eriti noore teadlase puhul (kes suuri rahasid ei käsuta) ainus valuuta, mille eest teenust osta. Siiski eeldab see, et kaasautor on tööga ka üldisemalt kursis - aga see on ju ainult tervitatav!

- autorite nimekiri ja võimalusel ka järjekord tuleb ära otsustada töö tegemise võimalikult varases faasis. Igaüks tahab ju teada, mida tal mingis projektis osalemisest saada on, nii teab ta oma suhtumise tõsidust sättida.

- kord lubatud kaasautorlust tagasi võtta ei saa - see on võrdväärne su põldu kündnud traktoristile lubatud tasu maksmata jätmisega;

- ökoloogia traditsioonis on autorite järjekord tähtis. Esimene autor on erilises rollis - tema öelda on enamasti viimane sõna, teised võivad nõu anda. Esimene autor saab osaks ka suurema osa aust ja/või häbist ehk siis esimene autor vastutab, kui midagi mäda. Oluline on teada, et mujal võivad traditsioonid olla teistsugused, näiteks matemaatikas on artikli autorid tähestikulises järjekorras - asjaolu, mis koostööprojektides arusaamatusi tekitab. Mitmetes teadusharudes (nt molekulaarbioloogias) on eriline ka viimase autori staatus: selleks on sageli tööühma juht. Ka ökoloogiasse näib selline traditsioon jõudmas olevat (vähemalt paljude /N>4/ autoritega artikli puhul on põhjust oletada, et suur boss on see, kes viimasena nimetatud), kuid mitte päris järjekindlalt.

- tavaliselt ei tule head nahka sellest, kui artikli kirjutamine kui niisugune mitme inimese vahel ära jagada; erandiks on ehk olukorrad, kus mingis töös on mitu metodoloogiliselt selgelt erinevat osa. Enamasti on ikka nii, et esimene autor kirjutab kogu jutu ja teised siis kritiseerivad ja kommenteerivad.

Käsikirja avaldamise protsess

Autor esitab oma käsikirja avaldamiseks (*submit*) ehk siis lihtsalt saadab käsikirja ajakirja toimetajale (*editor*). Raudne reegel on, et korraga ei esitata ühte käsikirja mitmele

ajakirjale. Reegli rikkumine on tõlgendatav tõsise eetilise eksimusena. Miks siis nii - no ehk sellepärast, et ühe käsikirja kümnesse eri kohta saatmine on autori jaoks väga lihtne - poole päeva töö - ja kui see lubatud oleks, eks siis kõik nii ka teeks. See viiks aga ju otsekohe toimetajate ja *refreede* töökoorma kümnekordistumisele!

Toimetaja teeb oma esimese otsuse kohe - ta võib kaastöö hoobilt tagasi saata, kui töö kohe kuidagi ei kvalifitseeru või ei vasta ajakirja profiilile. Hoobilt tagasi saatmine on tavaline tippajakirjades, veidigi madalamal tasemel tuleb seda harva ette. Kui kohe tagasi ei lükata, saadab toimetaja käsikirja kahele (harvem kolmele) sõltumatule eksperdile (*reviewer*, ehk *refree*) retsenseerida (omal alal vähegi rahvusvahelist tuntust kogunud teadlased kus iganes) ja teavitab sellest autorit.

Refreedel palutakse käsikirja kritiseerida ning avaldada arvamust kaastöö avaldamise võimalikkuse ja otstarbekuse üle. Nii küsib toimetaja *refree*'lt: - kas töö sisaldab midagi oluliselt uut teadusele? - kas pakub huvi laiale lugejaskonnale? - kas on meetoodilisi, statistilisi, loogilisi vms möödalaskmisi või väärtõlgendusi? - kas tekst vajab lühendamist/struktuuri muutust/ stiililist korrektuuri? jne. *Refree* sisulised kommentaarid saadetakse autorile, hinnangulisem seisukoht jääb sageli toimetaja teada. Autorile ei öelda, kes tema kaastööd retsenseerisid, kuid soovi korral võib *refree* siiski anonüümsusest loobuda.

Refreede arvamuste põhjal kujundab toimetaja oma seisukoha. Toimetaja võimalikud otsused on laias laastus kolmesugused. Esiteks, kaastöö võidakse vastu võtta (*accept*), siiski ülienamasti kästakse autoril teha veel väiksemaid muutusi vastavalt *refree*'de kommentaaridele. Teiseks, kaastöö võidakse tagasi lükata (*reject*); sellist otsust autor üldiselt vaidlustada ei saa. Kolmandaks ehk vahepealseks variandiks on otsus esialgu lahtiseks jätta ja teha autorile ettepanek käsikirja oluliselt muuta (*revise*) vastavalt *refree*'de märkustele. Selline muudetud käsikiri (*revised manuscript*) saadetakse siis uuesti *refree*'dele (koos põhjaliku vastusega kõigile kriitilistele kommentaaridele) ja lõplik otsus langetatakse peale uute *referee* kommentaaride laekumist. Siiski võib toimetaja oma otsuse muudetud käsikirja kohta ka ise langetada uuele *referee*-ringile saatmata.

Vastu võetud kaastöö saadab toimetaja edasi kirjastusele, mis siis hoolitseb artikli praktilise äratrükkimise eest.

Tagasi lükatud käsikirja esitab autor üldjuhul mingisse muusse (tavaliselt astme võrra madalamasse) ajakirja ja loodab, et ehk läheb seekord paremini.

Käsikirja avaldamiseks esitamine ("submiteerimine")

- käsikirja vormiline korrektsus iseloomustab sind - lohakas vormistus viib mõttele ka töö sisulisest lohakusest;
- vormistatakse vastavalt autorijuhendile, mis on ajakirja kodulehelt leitav;
- käsikiri submiteeritakse tänapäeval enamasti läbi asjakohaste internetilehtede, sinu tekst konverteeritakse pdf-formaati;
- saadetavas tekstis **olgu reavahe "2"** - seda selleks, et seda meeldivam lugeda oleks ja sinna hõlpsasti kommentaare vahele kirjutada saaks (kui *referee* seda kodus õlle kõrvale loeb);
- leheküljed olgu nummerdatud ja ka **read peab nummerdama** (näiteks iga kolmanda), seda pigem kogu artikli ulatuses jooksvalt ja mitte igal leheküljel uuesti - sest *refree* viitab oma kommentaarides sageli rea numbriga ja tüütu on temal ja hiljem sul endalgi neid näpuga järke ajades lugeda;

- jooniseid ja tabeleid ei sobitata mitte teksti sisse, vaid need pannakse kõik eraldi lehtedele käsikirja lõppu;

- vastata tuleb igale *referee* kriitilisele kommentaarile;

- vastata tuleb igati viisakalt ja kindlasti ilma igasuguse irooniata, kombeks on toimetajat ja *refree*'sid nähtud vaeva eest tänada. Loomulikult tuleb kriitikaga vajadusel ka mitte nõustuda, kuid üldreeglina - kui vahet pole, siis muuda nagu kästud. *refree*'de ja toimetajaga tüli norida (nt neile solvununa kogu tõde näkku öelda) pole mingil juhul mõtet, võita pole sul midagi - nemad on siin olukorras tugevam pool, *by definition*;

- juba trükki suunatud käsikirjast jõuab sinuni kunagi nn. korrektuur (*proofs*). Sealt näed, kuidas tehniline toimetaja ja trükiladuja Su tekstiga ümber on käinud ja saad parandada selle töö käigus tekkinud vigu.

*****jutu lõpp, aga vt veel tiitellehe näidis edasi*****

submitted to *Evolutionary Ecology*, November 17, 2008

Proximate sources of sexual size dimorphism in insects: locating constraints on larval growth schedules

Toomas Tammaru, Toomas Esperk, Vitali Ivanov and Tiit Teder

Department of Zoology, Institute of Ecology and Earth Sciences, University of Tartu, Estonia;

Correspondence (all authors):

Institute of Ecology and Earth Sciences
University of Tartu
Vanemuise 46
EE-51014 Tartu, Estonia

ph.: +372 52 52 420
fax: +372 7 375 830
e-mail: toomas.tammaru@ut.ee

Running title: determination of SSD in Lepidoptera

Key words: sexual size dimorphism, SSD, body size, Lepidoptera, life history, evolution